

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра охорони праці та біотехнічних систем у тваринництві
Кафедра загальної екології, радіобіології та безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖЕНО
економічний факультет

«15» червня 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Безпека праці та життєдіяльності

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Спеціальність D7 Торгівля

Освітня програма «Торгівля, підприємництво та логістика»

Факультет (ННІ) Економічний

Розробники: к.с.-г., доц. Лариса ПІСКУНОВА, к.с.-г. н., доц. Тетяна ЗУБОК

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності»

Дисципліна «Безпека праці і життєдіяльності» складається з двох основних частин «Безпека праці» та «Безпека життєдіяльності», які охоплюють теорію і практику захисту людини від небезпечних і шкідливих факторів у всіх сферах людської діяльності, збереження безпеки і здоров'я в середовищі існування. *Безпека праці* - правові норми трудового законодавства, виробнича санітарія та гігієна праці, електробезпека. *Безпека життєдіяльності* забезпечує загальну грамотність в галузі безпеки: ідентифікація (розпізнавання) небезпек, профілактику ідентифікованих небезпек відповідно до згаданої концепції залишкового ризику та дії в умовах надзвичайних ситуацій, надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасних випадків. Розв'язання зазначених завдань у системі підготовки майбутніх фахівців спрямовано на формування активної позиції з питань забезпечення безпеки та відповідальності за особисту і колективну безпеку в швидкозмінних умовах сучасного суспільства.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	D7 Торгівля	
Освітньо – професійна програма	Торгівля, підприємництво та логістика	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	4 год.
Лабораторні заняття	- год.	год.
Самостійна робота	60 год.	110 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета полягає у набутті здобувача вищої освіти компетенцій, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також здатність ефективно керувати безпекою праці, враховуючи пріоритет життя та здоров'я працівників над результатами виробничої діяльності, з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду

Завдання передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сфері підприємницької, торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

- ЗК 9. Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.
- ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН 8. Застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких та торговельних структур.
- ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.
- ПРН 10. Діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

2.Програма та структура навчальної дисципліни «Безпека праці і життєдіяльності» для
–повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовний модуль 1. Принципи забезпечення безпеки життєдіяльності														
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	1	3	1				2	10						10
Тема 2.Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини		4		2			2	10		2				8
Тема 3. Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	2	6	2	2			2	4						4
Тема 4. Біологічні небезпеки. Інфекційні захворювання.	3	6	2				4	6	2					4
Тема 5. Типові моделі реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій		4		2			2	4						4
Тема 6. Техногенні небезпеки та їхні наслідки.	4	8	2	2			4	12		2				10

Разом за змістовим модулем 1	31	7	8			16	46	2	4			40
Змістовий модуль 2. Організаційно-функціональна структура та методологія безпеки												
Тема 7. Хімічна безпека.	5	5	1	2			2	12	2			10
Тема 8. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	6	7	1	2			4	5				5
Тема 9. Менеджмент безпеки, структура захисту у НС.		6	2				4	12	2			10
Тема 10. Вступ до логарифму надання першої долікарняної допомоги	7	6	2	2			2	5				5
Тема 11. Управління силами та засобами ОГ під час НС.	8	5	2	1			2	10				10
Разом за змістовим модулем 2		298	7				14	44				40
Змістовний модуль 3. Нормативне регулювання охорони праці та практична організація безпеки праці												
Тема 1. Законодавство України про охорону праці	1	8	2	2			4	4				4
Тема 2. Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства.	2	8	2	2			4	8	2	2		4
Тема 3. Виробничий	3	8	2	2			4	6		2		4

травматизм, причини, профілактика.												
Тема 4. Шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища	4	8	2	2			4	4				4
Разом за змістовим модулем 3		32	8	8			16	22	2	4		16
Змістовий модуль 4. Правове і нормативне регулювання охорони праці. Практична організація безпеки праці												
Тема 5. Основи пожежної безпеки на підприємствах	5	8	2	2			2	4				4
Тема 6. Основи електро безпеки на підприємствах	6	6	2	2			2	4				4
Тема 7. Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	7	6	2	2			4	4				4
Разом за змістовим модулем 2	28	7	7			14	20					20
УСЬОГО ГОДИН		120	30	30			60	120	6	4		110

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	2
2	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.	3
3	Техногенні небезпеки та їхні наслідки	2
4	Хімічна безпека	2
5	Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система.	2
6	Менеджмент безпеки, структура захисту у НС	2
7	Управління силами та засобами ОГ під час НС	2
8	Законодавство України про охорону праці	2
9	Організація служби охорони праці на підприємствах. Відповідальність за порушення законодавства.	2

10	Виробничий травматизм, причини, профілактика.	2
11	Шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища	2
12	Основи пожежної безпеки на підприємствах	2
13	Основи електро безпеки на підприємствах	2
14	Надання домедичної допомоги потерпілим у разі нещасного випадку	3
	Всього	30

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	2
2	Розрахунок біологічного віку та темпу старіння	2
3	Інфекційні захворювання	2
4	Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку.	2
5	Аналіз безпеки хронічного отруєння ртуттю.	2
6	Перша допомога при кровотечах	2
7	Перша допомога при різних видах опіків	2
9	Порядок проведення навчання та перевірки знань з охорони праці	2
10	Розроблення текстів інструктажів з охорони праці (вступного, первинного) для окремих професій	2
11	Порядок розслідування нещасних випадків на підприємстві, акт Н-1	2
12	Засоби індивідуального захисту працівників	1
13	Дослідження параметрів мікроклімату у виробничих приміщеннях	2
14	Дослідження рівнів шуму у виробничих приміщеннях	2
15	Дослідження рівня освітленості у виробничих приміщеннях	2
	Всього	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини	4
2	Розрахунок біологічного віку та темпу старіння	4
3	Інфекційні захворювання	4
4	Визначення основних психофізіологічних властивостей людини та їх вплив на безпеку	4
5	Аналіз безпеки хронічного отруєння ртуттю	4
6	Розрахунок мікроклімату закритих приміщень	4

7	Біоритми та їх роль у збереженні здоров'я людини	4
8	Порядок дій при виникненні надзвичайних ситуацій	4
9	Розслідування нещасних випадків невиробничого характеру.	4
10	Розслідування нещасних випадків виробничого характеру.	4
11	Вимоги до якості харчових продуктів. Раціональне та здорове харчування	4
12	Підготовка для виступів на семінарах, круглих столах, наукових конференціях	6
13	Написання рефератів і доповідей	8
14	Підготовка до підсумкової атестації.	2
	ВСЬОГО	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт, проектів;
- самостійне опрацювання робіт в ельорні:
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4465>

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод перевернутого класу, змішаного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1 Розподіл балів за видами навчальної (БЖД)

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1 (Безпека життєдіяльності)		
Л.1. Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек.	ПРН 8,9,10. У тому числі знати основні поняття та терміни дисципліни.	-
П.1 Тема. Кількісна і якісна оцінка	Вміти ідентифікувати	

<p>небезпеки. Практичне заняття №.1. Статистична оцінка небезпечних і шкідливих чинників для життя людини <i>Виконання практичної роботи №1 в Ельорні.</i></p>	<p>небезпеки. Розрізняти НС і обсяги заподіяних або очікуваних збитків. Оцінювати рівні небезпек за допомогою імовірнісних структурно-логічних моделей.</p>	<p>5</p>
<p>Л.2. Тема . Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки П.2. Тема. Природні небезпеки Практичне заняття №.2 Розрахунок біологічного віку та темпу старіння <i>Виконання практичної роботи №2 в Ельорні.</i></p>	<p>ПРН 8,9,10. У тому числі класифікувати біологічні небезпеки. Розрізняти патогенні мікроорганізми, пандемії, епідемії, масові отруєння людей.</p>	<p>5</p>
<p>П.3. Тема. Біологічні небезпеки Практичне заняття №.3 Інфекційні захворювання <i>Виконання практичної роботи №3 в Ельорні.</i></p>	<p>ПРН 8,9,10. У тому числі класифікувати інфекційні небезпеки. Розрізняти дитячі інфекційні захворювання</p>	<p>5</p>
<p>Л.3. Тема Техногенні небезпеки та їх наслідки П.4. Тема. Типові моделі реакцій людей у випадку екстремальних ситуацій. Практичне заняття №4 Визначення психофізіологічних властивостей людини та вплив їх на безпеку. <i>Виконання практичної роботи №4 в Ельорні</i></p>	<p>ПРН 8,9,10. У тому числі знати основні поняття та терміни, що стосується техногенної небезпеки. Знати техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу.</p>	<p>5</p>
<p>Л.4. Хімічна безпека. П.5. Тема. Хімічна безпека. Практичне заняття №5. Аналіз небезпеки хронічного отруєння ртуттю. <i>Виконання практичної роботи №5 в Ельорні.</i></p>	<p>ПРН 8,9,10. У тому числі розрізняти класифікацію, одиниці виміру факторів хімічної дії джерел техногенних небезпек. Вміти визначати небезпеку отруєння ртуттю.</p>	<p>5</p>
<p>Л.5. Людина - відкрита біоенергетична та духовно-інформаційна система. П.6. Тема. Вступ до логарифму надання першої долікарняної допомоги. Практичне заняття №6. Перша допомога при різних видах</p>	<p>Знати основні властивості організму та єдність систем та цілісність організму людини.. Розрізняти та аналізувати різні види імунітету.</p>	<p>5</p>

опіків <i>Виконання практичної роботи №6 в Ельорні.</i>	Вміти проводити СЛР	
Л.6. Менеджмент безпеки, структура захисту у НС. П.7. Тема. Надання першої допомоги Практичне заняття №7 Перша допомога при кровотечах. <i>Виконання практичної роботи №7 в Ельорні.</i>	ПРН 8,9,10. У тому числі знати соціальні фактори, що впливають на життя людини. Вміти та розрізняти види кровотеч.	- 5
Л.7. Лекція 7. Управління силами та засобами оперативних груп (ОГ) під час надзвичайних ситуацій (НС)	Дізнатися про алгоритм MARCHE та його складові. Вміти надавати психологічну та медичну реабілітацію постраждалого населення.	
Самостійна робота до модуля №1	Спів-ставити фактичні добові енерговитрати організму з надходженням енергії на підставі фактичного раціону харчування та оцінити якість і безпечність харчування.	15
Модульний тест 1		50
Всього за модуль 1		100

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності (ОП)

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 2. Нормативне регулювання охорони праці та практична організація безпеки праці		
Лекція за темою 1	ПРН 8,9,10. У тому числі знати основні законодавчі акти України з безпеки праці; основні терміни та поняття. права на охорону праці під час укладання трудового договору.	
Лекція за темою 2	ПРН 8,9,10. У тому числі знати основні права на охорону праці під час укладання трудового договору; перелік документів, що належать до нормативно-правових актів з охорони праці.	
Лекція за темою 3	ПРН 8,9,10. У тому числі знати яким чином здійснюється соціальний захист потерпілих на виробництві.	
Лекція за темою 4	ПРН 8,9,10. Вміти розрахувати показники частоти, важкості травматизму та трудових втрат.	

Лекція за темою 5	ПРН 8,9,10. У тому числі знати методи аналізу виробничого травматизму.	
Лекція за темою 6	ПРН 8,9,10. У тому числі про види відповідальності за порушення законодавства з охорони праці.	
Лекція за темою 7	ПРН 8,9,10. Перелік документів, що належать до нормативно-правових актів з охорони праці.	
Практична робота 8	Виконання практичної роботи на тему: «Порядок проведення навчання та перевірки знань з охорони праці». Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 9	Виконання практичної роботи на тему: «Розроблення текстів інструктажів з охорони праці (вступного, первинного) для окремих професій». Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 10	Виконання практичної роботи на тему: «Порядок розслідування нещасних випадків на підприємстві, акт Н-1». Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 11	Виконання практичної роботи на тему: «Засоби індивідуального захисту працівників». Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 12	Виконання практичної роботи на тему: «Методи оцінення параметрів мікроклімату у приміщенні» Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 13	Виконання практичної роботи на тему: «Розрахунок мікроклімату закритих приміщень» Опрацювання курсу в Elearn	5
Практична робота 14	Виконання практичної роботи на тему: «Вимірювання рівнів освітленості робочих місць» Опрацювання курсу в Elearn	5
Самостійна робота	Виконання самостійної роботи за обраною темою	15
Модульний контроль	На основі матеріалу з дисципліни ОП	50
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота, $(M1 + M2)/2 * 0,7$		70
Екзамен		30
Всього за курс		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

електронний навчальний курс навчальної дисципліни на навчальному порталі НУБіП України eLearn -

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4465>

1. Піскунова Л.Е. Бондарь В.І., Зубок Т.О. Безпека праці та життєдіяльності: Підручник. Київ, 2022. 396с.

2. Піскунова Л.Е. Методичні рекомендації для вивчення та проведення практичних робіт з дисципліни Безпека праці та життєдіяльності для студентів, що навчаються за спеціальністю «D7 Торгівля» та освітньою програмою «Торгівля, підприємництво та логістика». Київ, 2025. 101 с.

10.Рекомендовані джерела інформації

1. Білько Т.О. Домедична допомога на підприємстві: Методичні вказівки щодо проведення ділової гри. Київ, 2023. 18 с.

2. Коритко З. І. Фізіологічна характеристика станів організму : Посібник. Львів, 2024. 119 с.

3. Перша допомога при гострих патологічних та екстремальних станах. Реаніматологія : лекція. Львів, 2024. 13 с.

4. L.Piskunova; O. Yeremenko; T. Zubok; H.Serbeniuk; Z. Korzh. Scientific and methodological aspects of solid biofuel production 15(1) 2024. 3. processes in compliance with labour protection and environmental safety measures *Polityka Energetyczna*. EPJ – 2022. <https://min-pan.krakow.pl/publikacje> (Scopus);

5. Larysa Piskunova; Tetiana Zubok; Alla Klepko; Kateryna Karabach; Alina Kudryavytska. Agrolandscapes and their role in ensuring environmental security. *Scientific horizons Journal homepage*: <https://sciencehorizon.com.ua> Scientific Horizons, 27(11), 105-117. DOI:10.48077/scihor11.2024.105 (Scopus).

6. L.E. Piskunova; S. H. Kachmarchyk Features of professional and emotional burnout of academic staff due to the war condition in Ukraine. "Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія" №15 (1). 2024 року.

7. Піскунова Л.Е, Сербенюк Г.А., Голіченко Н.Б. Вивчення рівня акустичного забруднення та його впливу на життя людини. [https://doi.org/10.31548/biologiya15\(1\).2024.006](https://doi.org/10.31548/biologiya15(1).2024.006) Отримано з Vol. 15, № 1, 2024 Сторінки 73-83

8. Л.Е. Піскунова. Правові аспекти проходження медоглядів працівниками транспортної галузі. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок, *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2021, Vol. 11, ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/Tekhnica.

9. Л.Е. Піскунова, Т.О. Зубок. Актуальність, проблеми та суперечності різних форм дистанційного навчання *Machinery & Energetics. Journal of Rural Production Research*. Kyiv. Ukraine. 2020, Vol. 11, No 2, 81-86 ISSN 2663-1334 (print), ISSN 2663-1342 (online), www.journals.nubip.edu.ua/index.php/